

Handelingen – hoofdstuk 27-28

*Vertaling Bible Commentary van Andrew Wommack
Wiebrig Calderhead, 2008*

(Om in Word naar een eindnoot te springen: plaats de cursor bij de eindnootverwijzing, kies Beeld (menubalk) – voetnoten. Om terug te gaan naar de tekst: zet de cursor in de eindnoot, klik rechts, kies "Ga naar eindnoot")

Handelingen 27

1 En toen het beslist was, dat wij naar Italië zouden afvaren, vertrouwde men Paulus en enige andere gevangenen toe aan een hoofdman, genaamd Julius, van de keizerlijke afdeling.

Opmerking 1 bij Handelingen 27:1: Paulus begon nu aan zijn veelbewogen reis naar Rome. Hij had meer dan twee jaar gevangen gezeten (Hand. 24:27)¹ en hij zou voor tenminste nog eens twee jaar in Rome gevangen blijven (Hand. 28:30)². Deze reis duurde tenminste zes maanden, dus Paulus was ongeveer vijf jaar in arrest geweest.

Opmerking 2 bij Handelingen 27:1: Italië was oorspronkelijk de aanduiding van een klein gebied in wat nu het land Italië is. Naarmate het Romeinse rijk in sterkte toenam, werd de naam toegepast op het hele geografische gebied van het beroemde "laars"-schiereiland in de Middellandse Zee en naar het noorden tot de Alpen.

Opmerking 3 bij Handelingen 27:1: Paulus was slechts één van meerdere gevangenen aan boord van het schip, maar voordat de reis voorbij was, nam hij de belangrijkste plaats in vanwege zijn geloof in God.

Opmerking 4 bij Handelingen 27:1: Julius was een hoofdman van de keizerlijke afdeling. Paulus werd aan zijn hoede toevertrouwd voor een veilige reis naar Rome. Hij was een vriendelijke man, wat blijkt uit zijn toestemming om Paulus in Sidon aan land te laten gaan om zijn vrienden te bezoeken (vers 3). Hij wees de raad van Paulus over de plek om de winter door te brengen van de hand (verzen 10-11), maar nadat de voorspelling van Paulus was uitgekomen, volgde hij de aanwijzingen van Paulus volledig op (verzen 31-32).

Toen het schip waarmee ze reisden schipbreuk leed en de andere Romeinen de gevangenen wilden doden, verbood Julius dit nadrukkelijk omdat hij het leven van Paulus wilde sparen. Het is mogelijk dat Julius er de hand in heeft gehad dat Paulus tijdens zijn gevangenschap in Rome een eigen woning werd toegestaan en een speciale behandeling kreeg.

2 En op een schip uit Adramyttium, dat naar de kustplaatsen van Asia zou varen, kozen wij zee, met Aristarchus, een Macedoniër uit Tessalonica, bij ons.

Opmerking 5 bij Handelingen 27:2: Adramyttium was de thuishaven van het schip waarop Paulus vanuit Caesarea voer. Het lag ongeveer 55 km ten oost-zuidoosten van Troas (zie opmerking 7 bij Hand. 16:8)³ en 40 km pal ten oosten van Assus (zie opmerking 1 bij Hand. 20:13)⁴ aan de kust van Klein-Azië, het gebied dat in de Bijbel Asia wordt genoemd (zie opmerking 3 bij Hand. 16:6)⁵.

3 En de volgende dag gingen wij te Sidon aan land en Julius behandelde Paulus vriendelijk en vergunde hem naar zijn vrienden te gaan om zich te laten verzorgen.

4 En vandaar afgevaren, voeren wij onder Cyprus langs, omdat de winden tegen waren;

5 wij staken de volle zee bij Cilicië en Pamfylië over en kwamen te Myra in Lycië aan.

Opmerking 6 bij Handelingen 27:5: Myra was één van de belangrijkste steden van Lycië (zie opmerking 7) en het was de stad waar Paulus van schip verwisselde voor zijn reis naar Rome. Het was ongeveer 3 km landinwaarts op de rotsen gebouwd, maar lag aan de mond van een bevaarbare rivier met een goede haven.

Opmerking 7 bij Handelingen 27:5: Lycië was de zuidelijkste provincie van Klein-Azië. In het noorden grensde het aan Frygië, Pisidië (zie opmerking 1 bij Hand. 13:14)⁶ en Pamfylië (zie opmerking 2 bij Hand. 13:13)⁷.

Op zijn derde zendingsreis landde Paulus op weg naar Jeruzalem in Patara (zie opmerking 3 bij Hand. 21:2)⁸, één van de belangrijkste steden van Lycië. Myra (zie opmerking 6 bij dit vers) was een andere belangrijke stad in Lycië waar Paulus op zijn reis naar Rome van schip verwisselde.

6 En daar vond de hoofdman een schip uit Alexandrië, dat naar Italië voer, en hij liet ons daarop overgaan.

7 En daar wij verscheidene dagen lang weinig vorderden en met moeite ter hoogte van Knidus konden komen, daar de wind ons niet gunstig was, voeren wij onder Kreta langs ter hoogte van Salmone;

Opmerking 8 bij Handelingen 27:7: Knidus lag iets meer dan 160 km verder dan Myra. Lucas benadrukte hoe langzaam ze gingen.

Opmerking 9 bij Handelingen 27:7: Knidus was een stad op een vooruitstekend landtong in het uiterste zuidwesten van Klein-Azië tussen de eilanden Kos (zie opmerking 1 bij Hand. 21:1)⁹ en Rodos (zie opmerking 2 bij Hand. 21:1)¹⁰.

Opmerking 10 bij Handelingen 27:7: Kreta is een eiland in de Middellandse Zee ten zuiden van de Egeïsche Zee. Het is ongeveer 260 km lang en varieert in breedte van 12 to 60 km. In het centrum van het eiland ligt de berg Ida die 2456 meter hoog is. Op zijn reis naar Rome voer Paulus net ten zuiden van Kreta. Op de Pinksterdag, toen de gave van de Heilige Geest werd uitgestort, waren er Kretenzers aanwezig (Hand. 2:11)¹¹.

In Titus 1:12 haalt Paulus een dichter uit Kreta aan: "Leugenaars zijn de Kretenzen altijd, beesten en vadsige buiken." In het volgende vers zegt Paulus dat dit getuigenis waar is.¹² Dit strookt met de klassieke literatuur. Het woord "kretizein" wat betekent "als een Kretenzer handelen" werd synoniem met "als een leugenaar handelen".

In Titus 1:5 noemt Paulus dat hij Titus op Kreta heeft achtergelaten zodat hij in iedere stad oudsten kon aanstellen en orde zou brengen in de kerken.¹³ Dit is interessant omdat in het boek Handelingen nergens staat dat Paulus in Kreta predikte. Dit hoofdstuk van Handelingen noemt drie steden in Kreta (zie opmerking 12-13 bij vers 8 en opmerking 1 bij vers 12) in verband met de reis van Paulus naar Rome, maar er wordt niet beschreven dat hij hier het evangelie verkondigde.

Dit heeft ertoe geleid dat sommigen geloven dat Paulus na zijn gevangenschap in Rome werd vrijgelaten en weer ging reizen, waarbij hij het evangelie onder andere naar Kreta bracht. Het Schriftuurlijke verslag van het leven van Paulus eindigt in Handelingen 28:30-31 als Paulus nog steeds gevangen is. Daarom is het niet duidelijk of hij het evangelie naar Kreta bracht. Het is mogelijk dat Paulus de gelegenheid had om tijdens zijn reis naar Rome in Kreta te prediken en dat daar geen verslag van is gemaakt.

Opmerking 11 bij Handelingen 27:7: Salmone was de naam van een rots die in het uiterste oosten van Kreta in de Middellandse Zee uitstak. Tegenwoordig heet deze kaap Cavo Sidero.

8 en daar met moeite voorbijkomende, bereikten wij een plaats, Goede Rede geheten, waar de stad Lasea dichtbij lag.

Opmerking 12 bij Handelingen 27:8: Goede Rede was de naam van een haven aan de zuidoostkust van het eiland Kreta. Paulus raadde de hoofdman die verantwoordelijk was voor het schip aan om hier te overwinteren, maar zijn raad werd in de wind geslagen omdat "de haven niet geschikt was om te overwinteren" (vers 12). De stad Goede Rede bestaat nog steeds en heet Kaloi Limenes, wat goede haven betekent.

Opmerking 13 bij Handelingen 27:8: Lasea was een stad op het eiland Kreta, niet ver van Goede Rede (zie opmerking 12 bij dit vers). Het is niet zeker wat de precieze locatie van Lasea was, maar veel mensen hebben de stad in verband gebracht met de ruïnes die 8 km ten oosten van Goede Rede liggen. Als dat zo is, dan kan de afstand tussen Lasea en Goede Rede één van de redenen zijn geweest waarom de scheepslieden dachten dat Goede Rede geen goede plaats was om de winter door te brengen.

Veel mensen hebben gespeculeerd dat Lasea dezelfde plaats is als Lasos, die door Plinius in zijn Natuurlijke Historie wordt genoemd.

9 En toen door het vele tijdverlies de vaart reeds bedenkelijk werd, daar ook de vasten reeds achter de rug was, waarschuwde Paulus hen

Opmerking 14 bij Handelingen 27:9: Het vasten waarnaar hier wordt verwezen was de Grote Verzoendag (Jom Kippoer). Het was op de tiende van de zevende maand of op ongeveer 1 oktober. Na die tijd werd de Middellandse Zee gevaarlijk om te bevaren.

10 met deze woorden: Mannen, ik zie, dat de vaart met ongerief en grote averij gepaard zal gaan, niet alleen wat lading en schip, maar ook wat ons leven aangaat.

11 Maar de hoofdman stelde meer vertrouwen in de stuurman en de schipper dan in de woorden van Paulus.

12 En daar de haven niet geschikt was om te overwinteren, ried het merendeel aan, vandaar zee te kiezen om zo mogelijk Feniks, een haven op Kreta, beschermd liggende naar het zuidwesten en het noordwesten, te bereiken, ten einde daar te overwinteren.

Opmerking 1 bij Handelingen 27:12: Feniks was een stad aan de zuidkust van Kreta. Het had een uitstekende haven met een ingang die verdeeld werd door een klein eiland zodat er twee toegangen tot de zee waren (zie opmerking 2 bij dit vers). Dit was de enige haven aan de zuidkust van Kreta die ieder seizoen van het jaar veilig was.

Feniks lag minder dan 80 km van Goede Rede (zie opmerking 13 bij vers 8). De scheepslieden van het schip van Paulus dachten daarom dat ze de haven zeker konden bereiken, ook al was het stormseizoen in aantocht.

Feniks was ook bekend onder de naam Finikas en tegenwoordig heet de plaats Port Loutro. Het moet echter niet verward worden met Fenicië in Hand. 11:19; 15:3 en 21:2¹⁴ (zie opmerking 1 bij Hand. 11:19)¹⁵.

Opmerking 2 bij Handelingen 27:12: Het is interessant dat wordt genoemd dat de haven Feniks naar het zuidwesten en het noordwesten ligt. De toegang tot de haven was verdeeld door een klein eiland met twee toegangen tot de zee; de ene toegang lag naar het noordoosten en de andere naar het zuidoosten. Dit is juist het tegenovergestelde van de richtingen die in dit vers worden gegeven.

Het kan worden verklaard doordat in dit vers wordt gesproken van de windrichtingen als het gaat over zuidwesten en noordwesten. De zuidwestelijke winden maakten het mogelijk dat een schip de noordoostelijke toegang nam en evenzo maakte een noordwestelijke wind het mogelijk om een schip door de zuidoostelijke toegang te laten varen.

13 En toen er een zachte zuidenwind opstak en zij meenden hun oogmerk te hebben bereikt, lichtten zij het anker en hielden zo dicht mogelijk langs de kust van Kreta.

14 Maar kort daarop sloeg vandaar een stormwind neer, de zogenaamde Eurakylon;

Opmerking 3 bij Handelingen 27:14: De stormen in de Middellandse Zee werden Eurakylon genoemd. Tegenwoordig wordt gesproken van de levant. De storm komt overeen met een tyfoon of orkaan.

15 en toen het schip werd meegesleurd en de kop niet in de wind kon houden, moesten wij het opgeven en dreven weg.

16 Maar wij schoten in de luwte van een eilandje, Klauda geheten, waar wij nog moeite hadden de sloep meester te worden;

Opmerking 4 bij Handelingen 27:16: Klauda was een klein eiland dat ongeveer 80 km van de zuidkust van Kreta lag. Het schip waarmee Paulus naar Rome reisde werd door een storm meegesleurd en voer ten zuiden van dit eiland. Toen het schip van Paulus in de luwte van Klauda kwam, was de bemanning in staat om hun sloep aan boord te hijsen.

Opmerking 5 bij Handelingen 27:16: De meeste geleerden denken dat de sloep een kleine reddingsboot was die in het kielzog van het schip werd meegetrokken. Toen ze in de luwte van het eiland Klauda waren (zie opmerking 4 bij dit vers) hadden ze iets minder last van de storm zodat ze de sloep aan boord konden hijsen.

17 nadat ze haar opgehesen hadden, namen zij hulpmiddelen te baat door het schip te ondergorden; en daar zij bang waren op de Syrte te worden geworpen, haalden zij het tuig neer en lieten zich zo drijven.

Opmerking 6 bij Handelingen 27:17: Deze hulpmiddelen waren kabels die ze onder het schip spanden en aan het dek verankerden. Dit gaf extra stevigheid aan de romp van het schip tegen het geweld van de storm. Het Griekse woord dat met "hulpmiddelen" is vertaald wordt slechts twee keer in de Bijbel gebruikt. De andere keer komt het voor in Hebr. 4:16 "Laten wij daarom met vrijmoedigheid toegaan tot de troon der genade, opdat wij barmhartigheid ontvangen en genade vinden om hulp te verkrijgen als wij het nodig hebben." De hulp die deze kabels boden om het schip te verstevigen is zeer beschrijvend voor de hulp die de Heer ons zal geven als wij het moeilijk hebben.

Opmerking 7 bij Handelingen 27:17: Het is zeker dat in een dergelijke storm de zeilen al gestreken waren. Daarom geloven de meeste geleerden dat dit verwijst naar het neerhalen van de mast waar de zeilen aan bevestigd waren, zodat de constructie van het schip niet verzwakt zou worden door de werking van de mast.

18 En daar wij vreselijk noodweer hadden, wierpen zij de volgende dag lading over boord,

19 en de derde dag gaven zij eigenhandig het scheepstuig prijs.

20 En toen zich verscheidene dagen zon noch sterren vertoonden, en zwaar noodweer ons bedreigde, werd ons tenslotte alle hoop op redding benomen.

Opmerking 8 bij Handelingen 27:20: Het Griekse woord dat hier is vertaald met "redding" is "sozo" (zie opmerking 2 bij Matt. 8:17)¹⁶. Het is hetzelfde woord dat gebruikt wordt voor onze geestelijke redding (zie opmerking 7 bij Hand. 2:21)¹⁷. In dit vers verwijst het woord naar meer dan alleen maar geestelijke zaken. Onze redding is daarom voor geest, ziel en lichaam.

21 En nadat zij lang zonder eten waren gebleven, ging Paulus in hun midden staan en zeide: Mannen, had men maar naar mij geluisterd om niet van Kreta weg te varen en zich dit ongerief en deze averij te besparen!

NB. In dit vers is er een duidelijk verschil tussen de Engelse en de Nederlandse vertalingen. De Engels tekst impliceert dat alleen Paulus vastte: But after long abstinence – Maar na een lange tijd van vasten. De Nederlandse tekst impliceert dat niemand aan boord iets had gegeten. Het commentaar van Andrew Wommack gaat in op de opvatting dat alleen Paulus vastte.

Opmerking 9 bij Handelingen 27:21: Waarom ging Paulus in deze situatie zo lang vasten? Was de Heer niet persoonlijk aan hem verschenen om hem te verzekeren dat hij van Hem in Rome zou getuigen (Hand. 23:11)¹⁸? Kon Paulus niet gewoon rusten in de Heer en in Zijn belofte?

Het is mogelijk dat Paulus er vertrouwen in had dat de Heer hem persoonlijk zou bewaren, maar dat hij ook bescherming zocht voor de anderen die bij hem op het schip waren. Toen hij eindelijk van de Heer hoorde, noemde de Heer in het bijzonder dat Hij hem ieder die bij hem was zou schenken (vers 24), wat impliceert dat dit een deel was van het verzoek van Paulus.

Het is ook mogelijk dat, zelfs als Paulus nog steeds geloofde in Gods belofte, de omstandigheden zijn hoop wegnamen. Dat was zeker het geval met de bemanning, want zelfs Lucas schreef dat alle hoop op redding hen ontnomen was (vers 20). Het geloof nu is de zekerheid van de dingen die men hoopt (Heb. 11:1). Daarom, als Paulus zijn hoop liet varen, dan zou zijn geloof volgen. Dit vasten kon iets voor hem persoonlijk zijn geweest om zijn geloof te bewaren (zie opmerking 1 bij Matt. 4:2)¹⁹.

22 Maar ook nu wek ik u op moed te houden, want het leven van niemand uwer zal verloren gaan, alleen maar het schip.

Opmerking 10 bij Handelingen 27:22: Paulus zei dit niet met zijn eigen verstandelijke vermogens, maar hij zei "zo zegt de Heer." De engel van God had hem verteld dat iedere persoon op het schip gered zou worden (vers 24). Toch zei Paulus dat deze profetie niet uit zou komen als de hoofdman zou toestaan dat een aantal scheepslieden met de sloep zouden ontsnappen (vers 31). Zei Paulus dat een niet mis te verstaan Woord van de Heer mogelijk niet zou kunnen gebeuren?

De Heer kan onvoorwaardelijke beloftes maken en heeft dit ook gedaan, waarbij alleen Zijn trouw nodig is om ze waar te maken. Maar veel beloftes van God zijn voorwaardelijk. In dit geval werden er geen voorwaarden aan gesteld, maar kennelijk waren deze er wel bij inbegrepen. Paulus maakte het zeer duidelijk dat als de bemanning zich niet aan zijn aanwijzingen hield, ze zouden sterven, in tegenstelling tot wat de Heer hem had laten zien en wat hij profeteerde.

In het Oude Testament is er een voorbeeld van dat een profetie van God niet gebeurde, omdat degene aan wie de profetie was gedaan weigerde om God te

gehoorzamen. Hulda, de profetes, profeteerde in de naam van de Heer aan koning Josia dat hij in vrede zou sterven (2 Kron. 34:28)²⁰. Dertien jaar lang had Josia vrede. Hij ging echter ten strijde tegen de koning van Egypte terwijl het duidelijk was dat de koning van Egypte niet tegen hem wilde vechten. Neko, de koning van Egypte zei zelfs tegen Josia dat God hem had gezegd dat het niet Gods wil was dat Josia tegen hem zou vechten, maar Josia ging toch de strijd tegen hem aan. Aldus stierf Josia in de strijd, wat in tegenstelling was tot het woord van de Heer (2 Kron. 35:20-24)²¹. Dit voorbeeld laat zien dat de vervulling van het woord van de Heer van onze medewerking kan afhangen, zelfs als die medewerking niet duidelijk als een voorwaarde is gesteld.

23 Want deze nacht heeft een engel van de God, wie ik toebehoor en die ik vereer, bij mij gestaan,

24 en hij heeft gezegd: Wees niet bevreesd, Paulus, want gij moet voor de keizer staan; en zie, allen, die met u varen, heeft God u geschonken.

Opmerking 11 bij Handelingen 27:24: In de Schrift zegt de Heer 52 keer tegen de mensen "wees niet bevreesd".

25 Daarom, mannen, houdt moed, want dit vertrouwen heb ik op God, dat het zo zal gaan, als mij gezegd is.

26 Maar wij moeten op een of ander eiland stranden.

Opmerking 1 bij Handelingen 27:26: De Heer koos er niet voor om de naam van het eiland aan Paulus bekend te maken, hoewel Hij dat had kunnen doen. Dit is vaak het geval als we aanwijzingen van de Heer ontvangen. Hij geeft ons algemeenheden waarbij de bijzonderheden zijn weggelaten.

27 Toen nu de veertiende nacht was aangebroken, dat wij in de Adriatische Zee rondzwalkten, vermoedde het scheepsvolk midden in de nacht, dat er land naderde.

Opmerking 2 bij Handelingen 27:27: Dit was waarschijnlijk de veertiende nacht nadat de storm was opgestoken. Lucas noemt in Handelingen 27:19 dat de bemanning op de derde dag van de storm het scheepstuig prijs gaf. Paulus begon zijn vasten enige tijd nadat de storm begon en vóór deze veertiende nacht stopte hij ermee.

Opmerking 3 bij Handelingen 27:27: De naam Adria verwijst naar de zee tussen Italië en Griekenland die zuidwaarts in de Middellandse Zee opgaat. De naam kwam kennelijk van een stad in noord Italië die Atria of Adria heette en aan de mond van de rivier de Po lag. Oorspronkelijk verwees de naam Adria naar de zee vlak voor de kust bij de stad, maar later werd dit uitgebreid om ook het gehele gebied tussen Kreta (zie opmerking 10 bij vers 7) en Malta (zie opmerking 1 bij Hand. 28:1)²² te omvatten.

28 En zij peilden met het lood twintig vadem en iets verder peilden zij vijftien vadem,

29 en uit vrees van tegen de klippen geslagen te worden, wierpen zij vier ankers van het achterschip uit en baden, dat het dag mocht worden.

30 Doch toen het scheepsvolk uit het schip trachtte weg te komen en de sloep te water liet onder voorwendsel dat zij van het voorschip ankers wilden uitbrengen,

31 zeide Paulus tot de hoofdman en zijn soldaten: Indien zij niet aan boord blijven, kunt gij niet gered worden.

32 Toen kaptten de soldaten de touwen van de sloep en lieten haar in zee vallen.

Opmerking 4 bij Handelingen 27:32: Paulus had het respect gewonnen van de hoofdman en de andere Romeinse soldaten doordat God met hem sprak. Eerst hadden ze hem genegeerd (vers 11) maar nu begingen ze deze vergissing niet meer. De manifestatie van Gods kracht in zijn leven had hem verheven van gevangene tot bevelhebber.

33 En tegen dat het dag zou worden, spoorde Paulus hen allen aan voedsel te nemen en zeide: Het duurt nu reeds veertien dagen, dat gij maar blijft afwachten zonder eten en niets genuttigd hebt.

34 Daarom spoor ik u aan voedsel te nemen, want dit is goed voor uw redding; want niemand uwer zal ook maar een haar van zijn hoofd gekrenkt worden.

35 En terwijl hij dit zeide, nam hij brood, dankte God in aller tegenwoordigheid, brak het en begon te eten.

36 En allen werden goedsmoeds en nuttigden eveneens voedsel.

37 Wij waren nu in het geheel aan boord met tweehonderd zesenzeventig man.

38 En toen zij van voedsel verzadigd waren, maakten zij het schip lichter door het graan in zee te werpen.

39 En toen het dag werd, herkenden zij het land niet, maar zij bemerkten een inham, die een strand had, en zij overlegden, zo mogelijk het schip daarop te doen lopen.

Opmerking 5 bij Handelingen 27:39: Er is een plaats op Malta (zie nogmaals opmerking 1 bij Hand. 28:1) die aan deze beschrijving voldoet. Al eeuwenlang wordt het aangemerkt als de plaats waar Paulus schipbreuk leed en het wordt St. Paul's Bay (Baai van Sint Paulus) genoemd.

Opmerking 6 bij Handelingen 27:39: Hun bereidwilligheid om het schip te laten stranden laat de hopeloosheid van hun situatie zien. Ze hadden voor hun leven gevreesd (vers 20) en waren nu bereid om alles op te offeren voor een kans om te overleven.

40 En zij haalden de ankers op en lieten zich voor de zee wegdrijven, terwijl zij meteen de roerbanden losmaakten, het voorzeil voor de wind hesen en op het strand aanhielden.

41 Maar zij kwamen terecht op een uitstekende bank en raakten met het schip aan de grond. En het voorschip bleef onwrikbaar vastzitten, maar het achterschip brak af door het geweld (der golven).

42 De soldaten nu waren van plan de gevangenen te doden, opdat niet iemand met zwemmen zou ontsnappen;

43 maar de hoofdman, die Paulus wilde sparen, verijdelde hun voornemen en beval, dat wie zwemmen konden, het eerst over boord zouden springen om aan land te komen;

Opmerking 1 bij Handelingen 27:43: Zoals eerder genoemd (zie opmerking 4 bij vers 32) was Paulus in de gunst gekomen bij zijn bewakers vanwege de zichtbare zegen van God in zijn leven. Hier riskeert de hoofdman zijn eigen leven (zie opmerking 7 bij Hand. 16:27)²³ om dat van Paulus te sparen. In Spreuken 16:7 staat: "Als iemands wegen de HERE behagen, doet Hij zelfs diens vijanden vrede met hem maken."

Hoewel het niet in de Schrift wordt vermeld, is het zeer waarschijnlijk dat deze hoofdman, die vanwege Paulus zijn leven op het spel zette, ook het evangelie heeft aangenomen dat Paulus predikte en later zijn invloed heeft laten gelden om een eigen woning voor Paulus te bemachtigen waar hij zijn gevangenschap doorbracht (Hand. 28:16, 30)²⁴.

44 en de overigen deels op planken, deels op wrakhout. En zo geschiedde het, dat allen behouden aan land kwamen.

Opmerking 2 bij Handelingen 27:44: Wij weten dat dit behoud beslist van God kwam (verzen 23-24). Toch was er geen bovennatuurlijke inmenging. De storm werd niet op wonderbaarlijke wijze tot bedaren gebracht, zoals Jezus had gedaan (Marc. 4:39)²⁵ en het schip werd niet onmiddellijk getransporteerd naar een veilige haven, zoals was gebeurd bij de discipelen (Joh. 6:21)²⁶. God deed Zijn woord gestand en bewaarde hen (vers 23), maar op een natuurlijke manier. Het zou zeer wel mogelijk zijn geweest dat deze mannen dachten dat hun redding gewoon gebeurde zonder de inmenging van God.

Ook tegenwoordig onderkennen veel mensen niet dat het God is die hen redt, omdat Hij dit soms doet op een natuurlijke manier. Maar net zo zeker als deze tekst onthult dat God de hand had in deze schijnbaar natuurlijke schipbreuk, zijn veel dingen die op een natuurlijke manier in onze levens gebeuren het werk van God. Een weigering om de wonderbaarlijke inmenging van God te aanvaarden kan ervoor zorgen dat iemand niet doorheeft dat God voorziet.

Handelingen 28

1 En eerst toen wij in veiligheid waren, vernamen wij, dat het eiland Malta heette.

Opmerking 1 bij Handelingen 28:1: Het eiland Malta ligt in de Middellandse Zee, ongeveer 80 km ten zuidwesten van de zuidelijkste punt van de kust van Sicilië. Het is een klein eiland dat slechts 16 km lang is en 9 km breed op het breedste gedeelte. Aan de noordoostkust van het eiland is een plaats die St. Paul's Bay wordt genoemd, waar volgens overlevering Paulus schipbreuk leed.

2 En de inlanders bewezen ons buitengewone menslievendheid, want zij staken een groot vuur aan en haalden er ons allen bij om de dreigende regen en om de koude.

Opmerking 2 bij Handelingen 28:2: Ongetwijfeld verwees Paulus in Romeinen 2: 14-15, 26-27²⁷ naar dit soort daden van niet-joodse mensen. Zijn eigen volksgenoten, die het volk van God heetten te zijn, waren er verantwoordelijk voor dat hij in boeien was, terwijl deze heidenen hem met vriendelijkheid bejegenden.

Opmerking 3 bij Handelingen 28:2: Het Griekse woord dat hier met "menslievendheid" is vertaald is "philanthropia". Het wordt slechts één andere keer in de Bijbel gebruikt, nl. in Titus 3:4²⁸ waar het is vertaald met "mensenliefde". Van dit woord komt ons woord "filantropie" wat menslievendheid, liefdadigheid of humaniteit betekent.

3 En toen Paulus een bos dor hout bijeengehaald had en op het vuur legde, kwam er door de hitte een adder uit en beet zich vast aan zijn hand.

4 En toen de inlanders het dier aan zijn hand zagen hangen, zeiden zij tot elkaar: Deze man is zeker een moordenaar, die de wraakgodin niet wil laten leven, nu hij aan de zee ontkomen is.

Opmerking 4 bij Handelingen 28:4: Het is waar dat God een oordeel heeft uitgesproken over de goddelozen en dit oordeel werd soms zowel door dieren (Num. 21:6; 1 Kon. 13:24; 2 Kon. 17:25)²⁹ als door natuurlijke calamiteiten, zoals stormen (Jon. 1:4)³⁰ voltrokken. Het is echter niet zo dat iedere tegenspoed, zoals deze gebeurtenis, een teken van oordeel is. De storm waar Paulus in terecht kwam was niet Gods oordeel over hem en deze slangenbeet was ook niet Gods straf.

Tragische gebeurtenissen kunnen drie bronnen hebben: God, satan en natuurwetten. Zoals genoemd heeft God de natuur gebruikt om oordeel te brengen. De Nieuwtestamentische gelovige is echter ontheven van deze strafmaatregel van God omdat Jezus de straf voor ons gedragen heeft (zie opmerking 8 bij Joh. 5:14³¹ en opmerking 2 bij Joh. 9:2)³².

Satan is de bron van veel rampen die de mensen aan God toeschrijven (Joh. 10:10; Rom. 6:16; 1 Petr. 5:8)³³. En veel problemen gebeuren omdat de mensen de natuurwetten schenden die God heeft ingesteld. Als iemand roekeloos rijdt en zichzelf doodt, hebben God of de duivel hem niet omgebracht. Hij heeft een natuurwet geschonden en moest daarvoor de prijs betalen.

Het is onjuist om te geloven dat God alles controleert en daarom altijd een verlossend plan heeft met onze tragedie. Dat soort denken zal ertoe leiden dat we de duivel negeren, zodat we hem de vrije hand geven om onze levens te vernietigen. Het zal ook maken dat wij onze wijsheid niet gebruiken ten aanzien van de natuurwetten, omdat we denken dat ons niets kan gebeuren tenzij God het zo wil.

5 Maar hij schudde het dier af in het vuur, zonder enig letsel te ondervinden;

Opmerking 5 bij Handelingen 28:5: Dit is een letterlijke vervulling van Marcus 16:18³⁴ dat wij slangen zullen opnemen en het zal ons geen schade doen. Merk op dat Paulus geen kunstjes deed met de slang en er geen show van maakte

zoals tegenwoordig sommige mensen doen die beweren dat ze in geloof handelen. Hij schudde de slang onmiddellijk van zich af in het vuur.

Opmerking 6 bij Handelingen 28:5: Het is een goede zaak dat de theologie van Paulus niet overeenkwam met die van de mensen daar en van veel mensen vandaag de dag (zie opmerking 4 bij vers 4), anders zou hij dood zijn geweest.

6 zij echter verwachtten, dat hij zou opzwellen of plotseling dood neervallen. Doch toen zij na lang wachten zagen, dat zich niets ongewoons bij hem voordeed, sloeg hun mening om en zeiden zij, dat hij een god was.

Opmerking 7 bij Handelingen 28:6: Wat een verschil! Dit laat zien hoe onmogelijk het is om te onderscheiden wat God doet als jij jezelf baseert op omstandigheden. In slechts enkele minuten sloegen deze mensen om van het ene naar het andere uiterste omdat ze het vleselijk beoordeelden (Jak. 1:8)³⁵.

7 En in de omgeving van die plaats lag een landgoed van de bestuurder van het eiland, Publius genaamd, die ons opnam en ons drie dagen vriendelijk gastvrijheid verleende.

Opmerking 1 bij Handelingen 28:7: Publius was de bestuurder van het eiland Malta en gaf Paulus na zijn schipbreuk drie dagen onderdak. Paulus bad voor de vader van Publius die van dysenterie werd genezen. Hierdoor kwamen ook anderen voor genezing en ongetwijfeld hoorden zij het evangelie en werden velen bekeerd.

Volgens overlevering was Publius de eerste opziener van Malta en volgde hij later Dionysius op als opziener van Athene. Hiëronymus schreef in in 384 AD dat Publius een martelaarsdood stierf.

8 Nu geschiedde het, dat de vader van Publius met ingewandskoortsen te bed lag; en Paulus ging tot hem en deed een gebed, en hij legde hem de handen op en genas hem.

9 En toen dit geschied was, kwamen ook de anderen op het eiland, die ziekten hadden, en werden genezen;

10 en zij vereerden ons ook met vele eerbewijzen en toen wij weer uitzeilden, voorzagen zij nog in hetgeen wij nodig hadden.

11 Na drie maanden nu zeilden wij uit met een schip uit Alexandrië, dat op het eiland overwinterd had, en de Dioskuren als kenteken voerde.

12 En te Syracuse aangekomen, bleven wij daar drie dagen,

Opmerking 1 bij Handelingen 28:12: Syracuse was een bekende stad aan de oostkust van Sicilië. Het was omstreeks 735 v.C. gesticht en had een bloeiperiode van meer dan vijf eeuwen. Er werd gezegd dat er ooit eens een geplaveide weg naar het vasteland was. In 212 v.C. werd de stad door de Romeinen veroverd.

Paulus bleef op zijn reis naar Rome drie dagen in Syracuse. Omdat er sinds de eerste eeuw een Christelijke gemeenschap is, wordt verondersteld dat Paulus

degene was die hier evangeliseerde. Tegenwoordig is er nog steeds een stad die Syracuse heet en een klein inwoneraantal heeft.

13 vanwaar wij, na langs het eiland te zijn gevaren, te Regium aankwamen; en toen na één dag de wind zuid werd, kwamen wij reeds de tweede te Puteoli aan.

Opmerking 2 bij Handelingen 28:13: De naam Regium betekent "afgebroken" en is beschrijvend voor de kustlijn van deze stad. De stad lag aan de zuidwestelijke kust van Italië aan de zuidelijke toegang tot de Straat van Messina. Tegenwoordig heet de stad Reggio Calabria en het heeft ongeveer 190.000 inwoners.

Opmerking 3 bij Handelingen 28:13: Puteoli was een oude stad aan de baai van Napels. Het was de dichtstbijzijnde haven van Rome. Daarom landden Paulus en zijn gezelschap daar en gingen verder te land naar Rome. Paulus vond hier Christenen die mogelijk bekeerd waren door Aquila en Priscilla (zie opmerking 2 bij Hand. 18:2)³⁶. Puteoli bestaat nog steeds en heet nu Pozzuoli.

14 Hier vonden wij broeders en wij werden uitgenodigd zeven dagen bij hen te blijven. En zo gingen wij naar Rome.

15 En vandaar kwamen de broeders, die van onze aangelegenheden gehoord hadden, ons tot Forum Appii en Tres Tabernae tegemoet, en toen Paulus hen zag, dankte hij God en greep moed.

Opmerking 4 bij Handelingen 28:15: Forum Appii was een klein stadje dat niet meer dan een halteplaats was, ongeveer 65 km ten zuiden van Rome aan de beroemde Via Appia. Horatius schreef over Forum Appii dat het een onsmakelijke plaats was, volgestouwd met bootjesverhuurders, herbergiers en reizigers die bedriegen, brassen en ruzie maken. Dit is één van de plaatsen waar de Romeinse Christenen naartoe gingen om Paulus op zijn reis naar Rome te ontmoeten.

Opmerking 5 bij Handelingen 28:15: Tres Tabernae, of Drie Tavernen, was een kleine plaats aan de Via Appia, ongeveer 48 km ten zuiden van Rome en 16 km ten noorden van Forum Appii. Hier kwamen Christenen van Rome Paulus tegemoet op zijn reis naar Rome.

16 En toen wij te Rome aangekomen waren, kreeg Paulus verlof op zichzelf te wonen met de soldaat die hem bewaakte.

17 En het geschiedde na drie dagen, dat Paulus de voormannen der Joden samenriep, en toen zij bijeen gekomen waren, zeide hij tot hen: Mannen broeders, ofschoon ik niets gedaan heb tegen ons volk of de voorvaderlijke gewoonten, ben ik uit Jeruzalem gevankelijk overgeleverd in de handen der Romeinen,

18 die na onderzoek mij wilden vrijlaten, omdat er bij mij van geen halsmisdaad sprake was.

19 Maar toen de Joden in verzet gingen, werd ik genoodzaakt mij op de keizer te beroepen; niet, dat ik mijn volk van iets wilde beschuldigen.

20 Daarom heb ik verzocht u te zien en toe te spreken, want om de hoop van Israël draag ik deze keten.

Opmerking 1 bij Handelingen 28:20: Paulus riep deze Joodse leiders vanwege tenminste twee redenen bijeen. Ten eerste waren het de Joden in Judea geweest die alle beroering hadden aangericht waardoor Paulus gearresteerd was. Nogmaals, deze Joden waren er de oorzaak van dat Paulus gevangen bleef terwijl de Romeinen vastbesloten waren geweest hem te laten gaan (Hand. 24:27; 25:9)³⁷. Paulus wilde beslist zijn zaak aan deze Joodse leiders voorleggen om een herhaling daarvan te voorkomen.

Ten tweede had Paulus zelfs al voordat het oproer in Jeruzalem uitbarstte en hij gevangen werd genomen zich in zijn geest voorgenomen om de mensen in Rome het evangelie te verkondigen (Hand. 19:21)³⁸. Hij maakte daarom gewoon gebruik van de situatie om het evangelie met de leiders van de Joodse gemeenschap te delen. Het lukte hem om een dag af te spreken waarop de Joodse leiders kwamen om hem het evangelie te horen verkondigen.

21 Maar zij zeiden tot hem: Wij voor ons hebben geen brieven over u uit Judea ontvangen, en ook is niemand van de broeders iets kwaads van u komen boodschappen of spreken.

Opmerking 2 bij Handelingen 28:21: De Joden van Jeruzalem hadden hun vervolging van Paulus meer dan twee jaar volgehouden (zie opmerking 8 bij Hand. 24:27)³⁹, zelfs tot in andere steden. Het is interessant dat ze geen brieven hadden gestuurd naar de leiders van de Joodse gemeenschap in Rome of een eigen delegatie hadden gestuurd om de vervolging voort te zetten.

22 Maar wij stellen het wel op prijs van u te vernemen, welke uw denkbeelden zijn, want wat deze secte betreft, ons is bekend, dat zij overal tegenspraak vindt. 23 En nadat zij een dag met hem hadden afgesproken, kwamen verscheidenen tot hem in zijn verblijf, wie hij met nadruk het Koninkrijk Gods voorstelde, pogende hen te overtuigen ten opzichte van Jezus, uit de wet van Mozes en de profeten, van de vroege morgen tot de avond toe.

24 En sommigen gaven wel gehoor aan hetgeen gezegd werd, maar anderen bleven ongelovig;

25 en zonder het eens geworden te zijn, gingen zij uiteen, nadat Paulus dit ene woord gesproken had: Terecht heeft de heilige Geest door de profeet Jesaja tot uw vaders gesproken,

26 zeggende: Ga heen tot dit volk en zeg: Met het gehoor zult gij horen en gij zult het geenszins verstaan, en ziende zult gij zien en gij zult het geenszins opmerken;

27 want het hart van dit volk is vet geworden, en hun oren zijn hardhorend geworden, en hun ogen hebben zij toegesloten, opdat zij niet zien met hun ogen en met hun oren niet horen en met hun hart niet verstaan en zij zich bekeren, en Ik hen zou genezen.

28 Het zij u dan bekend, dat dit heil Gods aan de heidenen gezonden is; die zullen dan ook horen!

Opmerking 3 bij Handelingen 28:28: Het boek Handelingen heeft de handelingen van de Heilige Geest door de levens van de gelovigen in de kritieke beginjaren van de gemeente te boek gesteld. Vanaf hoofdstuk tien ging het verslag

grotendeels over de verkondiging van het evangelie aan de heidenen. Nu sluit het boek Handelingen ermee dat Paulus opnieuw de profetie formuleert dat de heidenen het evangelie zouden ontvangen dat de Joden als geheel hadden verworpen. De geschiedenis heeft bewezen dat dit waar is.

29 [En nadat hij dit gezegd had, gingen de Joden al redetwistende heen.]

30 En hij bleef de volle termijn van twee jaar in zijn eigen gehuurde woning, en ontving allen, die tot hem kwamen,

Opmerking 1 bij Handelingen 28: 30: Deze teksten ronden het verhaal van het leven van Paulus af zonder ons een laatste hoofdstuk te geven. Paulus wordt gevangenen te Rome achter gelaten. Andere geschriften voeren echter aan dat Paulus vrijgelaten werd en zijn bediening voortzette.

In Romeinen 15:24 en 28⁴⁰ noemt Paulus twee keer dat hij naar Spanje wil reizen. In het licht van wat Paulus schreef in 2 Kor. 1:17⁴¹ is er een sterk argument voor dat hij dat ook gedaan kon hebben. Een aantal verschillende schrijvers uit de eerste kerk verklaren ook dat Paulus naar Spanje reisde, daarna terugging naar Asia en uiteindelijk terugkeerde naar Rome. Hoewel deze bronnen met elkaar verschillen en niet afdoende zijn, schijnt het dat, als het algemeen bekend zou zijn dat Paulus tijdens deze eerste gevangenschap in Rome stierf, ieder ander verslag van zijn reizen door de vroege kerk zouden zijn tegengesproken. Dit is echter niet het geval.

In Titus 1:5 noemt Paulus dat hij Titus in Kreta achterliet (zie opmerking 10 bij Hand. 27:7). Omdat hiervan geen verslag is in het boek Handelingen, hebben sommigen verondersteld dat dit plaatsvond na de gebeurtenissen die in het boek Handelingen werden opgeschreven. Paulus schreef ook aan Filemon dat hij verwachtte snel vrijgelaten te worden en hij vroeg Filemon om huisvesting voor hem gereed te maken (Filemon 22)⁴².

De vroege kerk maakt er gewag van dat Paulus een paar kilometer ten zuiden van Rome in opdracht van Nero werd onthoofd. Hij zou begraven zijn aan de Via Ostensis waar Constantijn later een kerk bouwde.

De manier waarop het boek Handelingen de beschrijving van het leven van Paulus beëindigt is eigenlijk de meest toepasselijke manier. De bediening van Paulus is nooit beëindigd. Hij maakte discipelen, niet alleen maar bekeerlingen (zie opmerking 5 bij Matt. 28:19)⁴³ en door zijn brieven bedient hij tegenwoordig meer mensen dan hij ooit heeft gedaan op al zijn zendingsreizen.

Opmerking 2 bij Handelingen 28: 30: Deze twee jaar in Rome en zijn twee jaar gevangenschap in Caesarea (Hand. 24:27) plus de tijd die het Paulus kostte om naar Rome te reizen brachten de totale tijd van zijn gevangenschap op tenminste vijf jaar.

31 predikende het Koninkrijk Gods, en onderricht gevende aangaande de Here Jezus Christus met alle vrijmoedigheid, zonder enige belemmering.

Eindnoten Handelingen 27 en 28:

(Om in Word terug te gaan: zet de cursor in de eindnoot, klik rechts, kies "Ga naar eindnoot")

¹ Hand. 24:7 Maar de overste Lysias is tussenbeide gekomen en heeft hem met groot geweld buiten ons bereik gebracht.

² Hand. 28:30 En hij bleef de volle termijn van twee jaar in zijn eigen gehuurde woning, en ontving allen, die tot hem kwamen.

³ *Hand. 16:8 en toen zij Mysië voorbij waren, kwamen zij te Troas.*

Opmerking 7 bij Handelingen 16:8: De naam Troas betekent het gebied rondom Troje, de beroemde stad van het geschrift van Homerus. Het lag eigenlijk ten zuiden van Troje. Troas was een zeehaven waar Paulus zijn Macedonische gezicht had. Op zijn derde zendingsreis was Paulus ook in Troas, en wel zeven dagen (Hand. 20:6), en toen hij in Rome in de gevangenis was, vroeg hij Timoteüs om zijn mantel te brengen die hij in Troas had achtergelaten (2 Tim. 4:13).

⁴ *Hand. 20:13 Maar wij gingen vooruit aan boord en voeren naar Assus om Paulus daar op te nemen, want zo had hij het beschikt, daar hij zelf te voet wilde gaan.*

Opmerking 1 bij Handelingen 20:13: Assus was de zeehaven van Mysië (zie opmerking 4 bij Hand. 16:7) en lag even ten zuidwesten van Troas (zie opmerking 7 bij Hand. 16:8). De kustweg van Troas naar Assus die Paulus naar alle waarschijnlijkheid nam is ongeveer 32 km. Een vroegere geograaf, Strabo geheten, beschreef de haven van Assus als gelegen op een steile heuvel die meer dan 200 meter hoog was. Aristoteles bracht enige tijd door in Assus in een Platonische school voor filosofie.

⁵ *Hand. 16:6 En zij gingen door het Frygisch-Galatische land, maar werden door de heilige Geest verhinderd het woord in Asia te spreken;*

Opmerking 3 bij Handelingen 16:6: In de tijd van Paulus was Asia het gebied dat overeenkomt met westelijke gebieden van het huidige Turkije. Dit land werd begrensd door de Middellandse Zee, de Zwarte Zee en het westen van Galatië (zie opmerking 1 bij dit vers). Mysië en Bitynië waren de noordwestelijke en noordelijke gebieden van Asia. De zeven kerken, waar het boek Openbaringen aan werd geschreven, waren in Asia (Openb. 1:11).

⁶ *Hand. 13:14 Doch zelf gingen zij van Perge verder en kwamen te Antiochië in Pisidië, en op de sabbatdag in de synagoge gegaan zijnde, namen zij plaats.*

Opmerking 1 bij Handelingen 13:14: Antiochië in Pisidië was een andere stad dan Antiochië in Syrië, waar Paulus en Barnabas zoveel tijd met onderwijzen hadden doorgebracht en waar de discipelen voor het eerst Christenen werden genoemd (zie opmerking 3 bij Handelingen 11:19). Antiochië in Pisidië was in dat gebied een strategische stad, met wegen die zich in alle richtingen uitwaaierden. Paulus bezocht deze stad op alle drie zijn zendingsreizen.

⁷ *Hand. 13:13 Paulus en die met hem waren, voeren af van Pafos en kwamen te Perge in Pamfylië; maar Johannes scheidde zich van hen af en keerde weder naar Jeruzalem.*

Opmerking 2 bij Handelingen 13:13: Pamfylië was een Romeinse provincie in Klein-Azië aan de noordkust van de Middellandse Zee. Het werd in het westen begrensd door Lycië, in het noorden door Pisidië, in het oosten door Cilicië en in het zuiden door de Middellandse Zee. De twee belangrijkste steden waren Perge (zie opmerking 1 bij dit vers) en Attalia.

⁸ *Hand. 21:1 En het geschiedde, toen wij in zee gestoken waren, nadat wij ons van hen hadden losgescheurd, dat wij recht op Kos aankoeften en de dag daarna op Rodos en vandaar op Patara.*

Opmerking 3 bij Handelingen 21:1: Patara was een stad in Lycië, een gebied in het zuidelijk deel van Klein-Azië en lag net ten westen van Pamfylië (zie opmerking 2 bij Hand. 13:13). Het was een grote stad met een mooie haven en van hieruit gingen handelsroutes door geheel Asia. Paulus bezocht Patara op zijn derde zendingsreis en verwisselde hier van schip terwijl hij onderweg was naar Jeruzalem.

⁹ *Hand. 21:1 En het geschiedde, toen wij in zee gestoken waren, nadat wij ons van hen hadden losgescheurd, dat wij recht op Kos aankoeften en de dag daarna op Rodos en vandaar op Patara.*

Opmerking 1 bij Handelingen 21:1: Kos is een eiland in de Egeïsche Zee voor de kust van Klein-Azië (in het Nieuwe Testament Asia genoemd, zie opmerking 3 bij Hand. 16:6). Het ligt ongeveer 80 km ten zuiden van Milete (zie opmerking 6 bij Hand. 20:15) en ongeveer een dag varen ten noordwesten van Rodos (zie opmerking 2 bij dit vers). Het eiland is ongeveer 40 km lang en 8 km breed en ligt van het noordoosten naar het zuidwesten. Kos was de geboorteplaats van Hippocrates, de stichter van de medische wetenschap. Paulus bracht een nacht door op Kos op zijn reis van Milete naar Judea (zie opmerking 1 bij Joh. 4:3).

¹⁰ *Hand. 21:1 En het geschiedde, toen wij in zee gestoken waren, nadat wij ons van hen hadden losgescheurd, dat wij recht op Kos aankoersten en de dag daarna op Rodos en vandaar op Patara.*

Opmerking 2 bij Handelingen 21:1: Rodos is een groot eiland voor de kust van het hedendaagse Turkije. Het eiland is ongeveer 100 km lang en 38 km breed. De hoofdstad van Rodos heet ook Rodos. Aan het eind van zijn derde zendingsreis deed Paulus Rodos aan op weg naar Jeruzalem.

De Grieken vestigden zich op Rodos en het eiland vormde een onderdeel van de Atheense staat (zie opmerking 1 bij Hand. 17:15). Ongeveer 400 v.C. werd Rodos onafhankelijk van Athene en drie stadstaten verenigden zich met Rodos als de hoofdstad. Het eiland kwam onder het gezag van Perzië, daarna Macedonië (zie opmerking 1 bij Hand. 16:9) en vervolgens de Romeinen.

De stad Rodos was het commerciële centrum van de Middellandse Zee en had een prachtige haven. Bij de ingang tot de haven stond de Kolos van Rodos, één van de zeven wereldwonderen van de antieke wereld. Het was een beeld van Apollo van meer dan 30 meter hoog, die een fakkel vasthield. Dit diende als een vuurtoren. De schepen voeren tussen de voeten van dit beeld de haven in en uit. De Kolos werd in ongeveer 224 v.C. door een aardbeving verwoest, iets meer dan zestig jaar nadat het was opgericht.

¹¹ *Hand. 2:10-11 Frygië en Pamfylië, Egypte en de streken van Libië bij Cyrene, en hier verblijvende Romeinen, zowel Joden als Jodengenoten, Kretenzen en Arabieren, wij horen hen in onze eigen taal van de grote daden Gods spreken.*

¹² *Titus 1:12-14 Iemand uit hun kring, hun eigen profeet, heeft gezegd: Leugenaars zijn de Kretenzen altijd, beesten en vadsige buiken. Dit getuigenis is waar. Daarom, weerleg hen kortweg, opdat zij gezond mogen zijn in het geloof, en niet het oor lenen aan Joodse verdichtsels en geboden van mensen, die zich van de waarheid afkeren.*

¹³ *Titus 1:5 Ik heb u op Kreta achtergelaten met de bedoeling, dat gij in orde zoudt brengen hetgeen nog verbetering behoefde, en dat gij, zoals ik u opdroeg, in alle steden als oudsten zoudt aanstellen mannen*

¹⁴ *Hand. 11:9 Zij dan, die verstrooid werden door de verdrukking, welke in verband met Stefanus plaats vond, trokken verder tot Fenicië, Cyprus en Antiochië toe, zonder tot iemand het woord te spreken dan alleen tot de Joden.*

Hand. 15:3 Zij reisden dan, nadat hun door de gemeenten uitgeleide gedaan was, door Fenicië en Samaria, en bereidden met hun verhaal van de bekering der heidenen al de broeders grote blijdschap.

Hand. 21:2 En nadat wij een schip gevonden hadden, dat naar Fenicië zou oversteken, gingen wij aan boord en voeren af.

¹⁵ *Hand. 11:19 Zij dan, die verstrooid werden door de verdrukking, welke in verband met Stefanus plaats vond, trokken verder tot Fenicië, Cyprus en Antiochië toe, zonder tot iemand het woord te spreken dan alleen tot de Joden.*

Opmerking 1 bij Handelingen 11:19: Fenicië, of Phoenicië, was een smalle strook land tussen de Middellandse Zee en het Libanongebirge. Het strekte zich tot ongeveer 25 km ten zuiden van Tyrus uit (net ten noorden van de berg Karmel) en in het noorden ongeveer tot Arvad. De voornaamste steden waren Tyrus en Sidon. Jezus bezocht dit gebied tijdens zijn aardse bediening (Matt. 15:21; Marc. 7:24, 31). Fenicië werd nooit door de Israëlieten veroverd (zie opmerking 3 bij Marc. 7:26).

¹⁶ *Matt. 8: 17 opdat vervuld zou worden, hetgeen gesproken werd door de profeet Jesaja, toen hij zeide: Hij heeft onze zwakheden op Zich genomen en onze ziekten heeft Hij gedragen.*

Opmerking 2 bij Matt. 8:17: Het feit dat in dit vers de woorden "ongerechtigheden" en "striemen" in Jesaja 53:4 vervangen worden door "zwakheden" en "ziekten" maakt duidelijk dat toen Jesaja zei "door Zijn striemen is ons genezing geworden" (Jes. 53:5) hij over fysieke genezing van onze lichamen sprak. Jezus voorzag zowel in fysieke genezing als in vergeving van zonden. Het woord "behoud" (Grieks "sozo") wordt vertaald met "heelgemaakt" in de zin van fysieke genezing in Matteüs 9:22, Marcus 5:34 en Lucas 8:48. In Jakobus 5:15 staat "het gelovige gebed zal de lijder gezond maken" (sozo). Veel schriftplaatsen noemen de genezing van onze lichamen in combinatie met de vergeving van onze zonden. Voorbeelden zijn Psalm 103:3; Jesaja 53:4-6 en 1 Petrus 2:24. Genezing is, evenzeer als vergeving van onze zonden, onderdeel van onze redding.

¹⁷ *Hand. 2:21 En het zal zijn, dat al wie de naam des Heren aanroept, behouden zal worden.*

Opmerking 7 bij Handelingen 2:21: Het woord "behoud" komt 163 keer in de Bijbel voor; 118 keer in het Oude Testament en 43 keer in het Nieuwe Testament. Verder worden er honderden variaties gebruikt zoals "redding", "gered", enz. Het wordt gebruikt als een woord waar alles bij inbegrepen is om alle handelingen en verrichtingen van Gods verlossing van de mensheid aan te duiden. Eén van de grote tragedies in de kerk is

geweest dat het woord "behoud" alleen maar gekoppeld werd aan de eerste vergeving van zonden. Zoals hier duidelijk te zien is als je de aanhaling van Petrus vergelijkt met de oorspronkelijke passage uit Joël 2:22 zijn behoud en verlossing hetzelfde. Verlossing is een deel van ons behoud, zoals genezing, voorspoed, rechtvaardigheid, rechtvaardiging, vergeving, heiliging en verheerlijking. Het Griekse woord dat in deze tekst vertaald wordt met "behoud", evenals in 91 andere teksten in het Nieuwe Testament, is "sozo". Dit woord werd in Matteüs 8:25; 14:30; Joh. 12:27; 1 Tim. 2:15, Judas 5 gebruikt als verlossing uit gevaar of lijden. In Jacobus 5:15 wordt dit woord "sozo" (gered) gebruikt als het verwijst naar lichamelijke genezing. Ditzelfde woord wordt met verwijzing naar lichamelijke genezing ook vertaald als "heel gemaakt" (Matteus 9:21, 22 (twee keer); Marcus 5:28, 34; 6:56; 10:52; Lucas 8:48, 50; 17:19; Handelingen 4:9; en zie ook opmerking 2 bij Matteüs 8:17).

¹⁸ Hand. 23:11 En de volgende nacht stond de Here bij hem en zeide: Houd moed, want zoals gij te Jeruzalem van Mij getuigd hebt, moet gij ook te Rome getuigen.

¹⁹ *Matt. 4:2 En nadat Hij veertig dagen en veertig nachten gevast had, kreeg Hij ten laatste honger.*

Opmerking 1 bij Matt. 4:2: In de Schrift wordt 94 keer naar het vasten verwezen. In het Oude Testament staat in Jesaja 58:1-3 het duidelijkste onderwijs over vasten. Jezus leerde over vasten in Matteüs 6:16-18. Het meeste onderwijs in de Schrift over vasten is een voorschrift. Er zijn tenminste 35 mensen in de Bijbel die hebben gevast. Van deze mensen vastten er drie veertig dagen: Jezus (in dit vers), Elia (1 Kon. 19:8) en kennelijk Jozua (Ex. 24:13-18). Mozes vastte veertig dagen zonder eten of drinken en onmiddellijk daarna (Deut. 9:9-25 en Ex. 32:30) herhaalde hij deze vastenperiode, waardoor hij zijn totale onthouding op 80 dagen bracht.

Door het vasten worden veel dingen bereikt. Eén van de grootste voordelen van het vasten is dat door het ontkennen van de begeerte van het vlees de geestelijke mens een overwicht krijgt. Vasten is een krachtig wapen om te gebruiken in de strijd zoals beschreven in Galaten 5:17. Vasten wordt altijd gebruikt als een middel om met uitsluiting van al het andere God te zoeken. Vasten werpt geen demonen uit, zoals Matteüs 17:21 op het eerste gezicht kan suggereren, maar het drijft juist ongeloof uit vanwege de redenen die hierboven worden genoemd (zie opmerking 4 bij Matt. 17:21). Daarom werkt vasten in het voordeel van ieder aspect van het Christelijk leven, niet alleen maar bij het uitdrijven van demonen.

Zonder bovennatuurlijke inmenging kan niemand langer dan drie dagen zonder water vasten voordat hij begint te sterven. De gemiddelde persoon kan slechts zeven dagen zonder water. Een gezond persoon kan echter veertig dagen lang zonder voedsel vasten voordat een verhogering optreedt. Veel van de hongerpijnen die bij het begin van een vastenperiode worden ervaren ontstaan omdat onze trek afneemt en ze verdwijnen na een paar dagen. Als na ongeveer veertig dagen de honger terugkomt, is de verhogering begonnen en zou het vasten verbroken moeten worden, tenzij het een bovennatuurlijk vasten is, zoals het vasten van Mozes.

Als een vasten wordt beëindigd, dan zou dit met wijsheid gepaard moeten gaan. Sommige mensen zijn gestorven doordat ze te snel weer vast voedsel gingen eten. Een algemene vuistregel voor langdurig vasten (meer dan 10 dagen) is om een zelfde aantal dagen na het vasten te nemen om weer terug te gaan naar het normale eten.

De werkelijke waarde van het vasten is dat wij onszelf vernederen door zelfontkenning (Ps. 35:13; 69:10) en dat kan op andere manieren worden bereikt dan door totale onthouding. Gedeeltelijk vasten kan nuttig zijn, evenals het vasten van onze tijd of pleziertjes. Omdat trek in eten één van de grootste drijfveren is van de mens, schijnt het dat het vasten van eten het werk sneller klaart. Vasten zou een veel belangrijker onderdeel moeten zijn van ons zoeken naar God.

²⁰ 2 Kron. 34:28 Zie, Ik zal u tot uw vaders vergaderen en gij zult in vrede in uw graf bijgezet worden en uw ogen zullen niets zien van al het onheil, dat Ik over deze plaats en haar inwoners breng. En zij brachten de koning het antwoord over.

²¹ 2 Kron. 35: 20-24 Nadat Josia dit alles gedaan had om de tempel te herstellen, trok Neko, de koning van Egypte, op, om te strijden bij Karkemis aan de Eufraat; en Josia trok uit, hem tegemoet. Toen zond hij boden tot hem, die zeiden: Wat heb ik met u te maken, koning van Juda? Het gaat thans niet tegen u, maar tegen het huis waarmede ik in oorlog ben, en God heeft gezegd, dat ik mij haasten moest. Staak uw verzet tegen God, die met mij is, opdat Hij u niet verdelge. Doch Josia wendde zich niet van hem af, maar vermomde zich, om tegen hem ten strijde te trekken; hij luisterde niet naar de woorden van Neko, die uit de mond Gods kwamen, en bond de strijd aan in de vlakte van Megiddo. Toen raakten de schutters koning Josia; en de koning zeide tot zijn dienaren: Brengt mij weg, want ik ben zwaar gewond. En zijn dienaren haalden hem uit de strijdswagen, vervoerden hem op zijn tweede wagen en brachten hem naar Jeruzalem. Toen stierf hij en werd bijgezet in de graven zijner vaders, en geheel Juda en Jeruzalem bedreven rouw over Josia.

²² *Hand. 28:1 En eerst toen wij in veiligheid waren, vernamen wij, dat het eiland Malta heette.*

Opmerking 1 bij Handelingen 28:1: Het eiland Malta ligt in de Middellandse Zee, ongeveer 80 km ten zuidwesten van de zuidelijkste punt van de kust van Sicilië. Het is een klein eiland dat slechts 16 km lang is en 9 km breed op het breedste gedeelte. Aan de noordoostkust van het eiland is een plaats die St. Paul's Bay wordt genoemd, waar volgens overlevering Paulus schipbreuk leed.

²³ *Hand. 16:27 En de bewaarder, uit zijn slaap opgeschrikt, zag de deuren der gevangenis openstaan, trok zijn zwaard en was op het punt zelfmoord te plegen, in de waan, dat de gevangenen ontsnapt waren.*

Opmerking 7 bij Handelingen 16:27: De reden dat de bewaarder zelfmoord wilde plegen is omdat de Romeinse wet een doodstraf had ingesteld als een bewaarder zijn gevangenen liet ontsnappen. In plaats van een terechtstelling onder ogen te moeten zien, besloot hij dat hij liever zelfmoord wilde plegen (Hand. 12:19).

De Heer gebruikte Paulus om aan de bewaarder uit te leggen wat God voor hem had gedaan. Als Paulus niet tussenbeide was gekomen, zou deze bewaarder gestorven zijn. Op dezelfde manier heeft de Heer ons geroepen om deze hopeloze wereld te vertellen dat God in redding voor de mensen heeft voorzien. Als we het evangelie niet vertellen, zullen veel mensen hun leven verwoesten.

²⁴ *Hand. 28:16 En toen wij te Rome aangekomen waren, kreeg Paulus verlof op zichzelf te wonen met de soldaat die hem bewaakte.*

Hand. 28:30 En hij bleef de volle termijn van twee jaar in zijn eigen gehuurde woning, en ontving allen, die tot hem kwamen.

²⁵ *Marc. 4:39 Hij, wakker geworden, bestrafte de wind en zeide tot de zee: Zwijg, wees stil! En de wind ging liggen en het werd volkomen stil.*

²⁶ *Joh. 6:21 Zij wilden Hem dan in het schip nemen en terstond bereikte het schip het land, waar zij heengingen.*

²⁷ *Rom. 2:14-15 Wanneer toch heidenen, die de wet niet hebben, van nature doen wat de wet gebiedt, dan zijn dezen, ofschoon zonder wet, zichzelf tot wet; immers, zij tonen, dat het werk der wet in hun harten geschreven is, terwijl hun geweten medegetuigt en hun gedachten elkander onderling aanklagen of ook verontschuldigen.*

Rom. 2:26-27 Zal dan, indien de onbesnedene de eisen der wet in acht neemt, zijn onbesnedenheid niet voor besnijdenis gelden? Dan zal de van nature onbesnedene, doordat hij de wet volbrengt, u oordelen, die, hoewel in het bezit van letter en besnijdenis, een overtreder van de wet zijn.

²⁸ *Titus 3:4 Maar toen de goedertierenheid en mensenzelfde van onze Heiland (en) God verscheen.*

²⁹ *Num. 21:6 Toen zond de HERE vurige slangen onder het volk; die beten het volk, zodat er velen van Israël stierven.*

1 Kon. 13:24 Maar, toen deze heengegaan was, trof hem een leeuw aan op de weg en doodde hem. En zijn lijk lag neergeworpen op de weg, terwijl de ezel ernaast stond, en de leeuw ook naast het lijk stond.

2 Kon. 17:25 In de eerste tijd nu, dat zij daar woonden, vereerden zij de HERE niet; daarom zond de HERE leeuwen onder hen, die sommigen van hen doodden.

³⁰ *Jon. 1:4 Maar de HERE wierp een hevige wind op de zee en er ontstond een zware storm op de zee, zodat het schip dreigde te worden stukgeslagen.*

³¹ *Joh. 5:14 Daarna vond Jezus hem in de tempel en zeide tot hem: Zie, gij zijt gezond geworden; zondig niet meer, opdat u niet iets ergers overkome.*

Opmerking 8 bij Joh. 5:14: Terwijl Jezus dit zegt, toont Hij aan dat door zonde tragedie in ons leven komt. Hoewel het niet altijd onze persoonlijke zonden zijn die deze problemen teweeg brengen (Joh. 9:1-3) ligt altijd de zonde van iemand ten grondslag aan het probleem (bijvoorbeeld: Herodes die de kleine jongetjes doodde (Matt. 2:16). De kinderen en hun ouders haalden dit niet over zich heen door iets wat ze ook maar gedaan konden hebben. De oorzaak van deze massamoord was de angst die in het hart van Herodes woedde.)

Als onze persoonlijke zonden de oorzaak zijn, dan zijn er twee redenen waarom deze "slechte dingen" over ons komen: (1) het oordeel van God over zonde (Lev. 26:15-16; Deut. 28:61; Ps. 66:18; 107:17-18; Jes. 13:11; 59:2; 64:7; Rom. 2:8; 6:23), of (2) satan en zijn machten die vrij zijn om in ons leven te werken vanwege de zonde (Spr. 5:22; Joh. 8:34; 10:10; Hand. 8:32; Rom. 6:16; 2 Tim. 2:26; 1 Petr. 5:8; 2 Petr. 2:19). Problemen, ziekten, enz. zijn nooit Gods zegen op ons (vgl. Deut. 28:1-14 met de verzen 15-68), of Gods methode om ons te corrigeren (Joh. 15:3; 2 Tim. 3:16).

De Nieuwtestamentische gelovige die wedergeboren is, zal niet onder dit bestraffende oordeel van God komen (Nah. 1:2; Rom. 5:9; 1 Tess. 1:10; 5:9). Jezus droeg dat oordeel, zodat wij het niet hoeven te dragen (Jes. 53:4-6,11; Rom. 5:8-10; 1 Kor. 15:3; Gal 3:13). De reden dat zonde nog steeds de Nieuwtestamentische gelovige kan schaden is omdat het satan vrijzet in ons leven te werken (Rom. 6:16).

³² Joh. 9:2 *En zijn discipelen vroegen Hem en zeiden: Rabbi, wie heeft gezondigd, deze of zijn ouders, dat hij blind geboren is?*

Opmerking 2 bij Joh. 9:2: De discipelen stelden een vraag waar tegenwoordig ook nog veel mensen zich het hoofd over breken. Waarom wordt een kind geboren met een fysieke afwijking? Is dat een oordeel van God over de ouders voor een of andere zonde of is het misschien Gods oordeel over dat kind voor zonden waarvan God weet dat hij deze zal plegen?

Jezus had al gezegd tegen de lamme man die Hij genas bij het bad van Betesda om niet meer te zondigen, opdat hem niet iets veel ergers zou overkomen (Joh. 5:14). Daarom had Jezus zelf ziekte met zonde in verband gebracht. In dit geval zei Jezus echter dat zijn blindheid niet was veroorzaakt door de zonden van deze man of van zijn ouders (zie opmerking 3 bij Joh. 9:3).

Daarom hebben veel mensen de rest van dit vers opgevat als zou het zeggen dat God deze man blind had gemaakt zodat Hij hem kon genezen en daardoor verheerlijkt zou worden. Uit deze gedachtengang is veel leerstellig onderwijs voortgekomen dat ziekte en andere problemen in ons leven eigenlijk zegeningen van God zijn die zijn bedoeld om God te verheerlijken en ons te corrigeren. Deze redenering stemt echter niet overeen met andere waarheden uit Gods Woord.

In Deuteronomium 28 wordt afdoende de vraag beantwoord of ziekte, armoede en onderdrukking werkelijk verhulde zegeningen zijn. God zegt dat ziekte (verzen 21-22, 27-28, 35, 59-61) en armoede (verzen 31-34, 38-48) vloeken zijn, niet zegeningen van God. Christus verlostte ons van deze vloeken van de wet (Gal. 3:13) zodat wij nu door Christus gezegend kunnen worden. De vloeken van God zijn op Jezus geplaatst en weggehaald van degenen die het offer van Jezus aanvaardden.

Jezus onderwees ook dat een huis dat tegen zichzelf is verdeeld niet staande kan houden (Matt. 12:25-26; Marc. 3:23-24, Luc. 11:17-18). Als God deze man blind had gemaakt, dan zou Jezus tegen het oordeel van God zijn ingegaan om hem te genezen. Evenzo, als wij werkelijk geloven dat het een zegen is dat God mensen ziek maakt, dan zouden we beslist niet voor hun genezing moeten bidden of hen naar een dokter moeten sturen of hen medicijnen moeten geven zodat ze genezen worden. Als ziekte een zegen was, dan zouden we de mensen de handen moeten opleggen en hen zegenen met blindheid of kanker.

Natuurlijk zegt Gods Woord ons niet dat we dat moeten doen en het is ook zeker niet het voorbeeld dat Jezus ons gaf. In Hand. 10:38 staat dat God Jezus van Nazaret met de Heilige Geest en met kracht heeft gezalfd. Hij is rondgegaan, weldoende en genezende allen, die door de duivel overweldigd waren. Jezus zei: Voorwaar, voorwaar, Ik zeg u, de Zoon kan niets doen van Zichzelf, of Hij moet het de Vader zien doen, want wat deze doet, dat doet ook de Zoon evenzo (Joh. 5:19). Jezus maakte nooit iemand ziek zodat Hij hem kon genezen. Daarom moeten we concluderen dat God de Vader dat ook niet doet (Joh. 14:9-10).

Jezus verklaart hier alleen maar dat, waardoor dit gebrek ook maar veroorzaakt mocht zijn, het het werk van God was om deze man te genezen. Jezus zei iets dergelijks in Joh. 11:4 over Lazarus. Hij zei: Deze ziekte is niet ten dode, maar ter ere Gods, opdat de Zoon van God erdoor verheerlijkt worde. Dit is niet een verklaring waarom Lazarus ziek was, maar Jezus neemt juist iets wat satan had bedoeld voor vernietiging en doet het ten goede meewerken (Rom. 8:28). Jezus vertelde Zijn discipelen in Joh. 11:15 dat Hij ter wille van hen verblijd was dat Hij niet bij Lazarus was toen deze ziek werd, zodat zij ook konden geloven. Hij bedoelde hiermee te zeggen dat als Hij daar was geweest toen Lazarus ziek werd, Hij hem had genezen en de discipelen hadden dan niet het voorrecht gehad om te zien dat Lazarus uit de dood werd opgewekt. Waarom zou Jezus Lazarus hebben genezen als het Gods wil was hem te doden zodat Hij hem uit de dood kon opwekken? Het was niet God die Lazarus doodde of deze bedelaar blind maakte. Jezus herstelde de situatie alleen maar en zei dat de werken Gods in hem openbaar moesten worden.

Deze man was niet blind geboren omdat iemand had gezondigd, maar omdat de zonde in het algemeen het volmaakte evenwicht dat God in de natuur had geschapen had verdorven. Daarom zijn er ziektes. Niet als een direct resultaat van iemands individuele zonde, maar als een indirect gevolg van zonde in het algemeen (Rom. 8:22).

³³ Joh. 10:10 *De dief komt niet dan om te stelen en te slachten en te verdelgen; Ik ben gekomen, opdat zij leven hebben en overvloed.*

Rom. 6:16 *Weet gij niet, dat gij hem, in wiens dienst gij u stelt als slaven ter gehoorzaamheid, ook moet gehoorzamen als slaven, hetzij dan van de zonde tot de dood, hetzij van de gehoorzaamheid tot gerechtigheid?*

1 Petr. 5:8 *Wordt nuchter en waakzaam. Uw tegenpartij, de duivel, gaat rond als een brullende leeuw, zoekende wie hij zal verslinden.*

³⁴ Marcus 16:18 slangen zullen zij opnemen, en zelfs indien zij iets dodelijks drinken, zal het hun geen schade doen; op zieken zullen zij de handen leggen en zij zullen genezen worden.

³⁵ Jak. 1:6-8 Maar hij moet bidden in geloof, in geen enkel opzicht twijfelende, want wie twijfelt, gelijk op een golf der zee, die door de wind aangedreven en opgejaagd wordt. Want zulk een mens moet niet menen, dat hij iets van de Here zal ontvangen, innerlijk verdeeld als hij is, ongestadig op al zijn wegen.

³⁶ *Hand. 18:2 En hij vond daar een Jood, genaamd Aquila, van geboorte uit Pontus, die juist uit Italië gekomen was met Priscilla, zijn vrouw, omdat Claudius bevolen had, dat alle Joden Rome zouden verlaten; en hij kwam bij hen.*

Opmerking 2 bij Handelingen 18:2: Aquila was een Jood, geboren in Pontus (zie opmerking 3 bij dit vers) die met zijn vrouw Priscilla in Rome had gewoond. Nadat ze uit Rome verbannen waren, kwamen ze in Korinte wonen waar ze Paulus ontmoetten bij zijn eerste bezoek aan Korinte. Ze waren, evenals Paulus tentenmakers (leerbewerkers) van beroep, dus Paulus woonde bij hen gedurende zijn verblijf in Korinte (18 maanden – vers 11).

Aquila en Priscilla verlieten Korinte samen met de apostel Paulus en gingen met hem naar Efeze (vers 18), waar ze bleven, zelfs toen Paulus naar Jeruzalem vertrok. Terwijl ze in Efeze waren, ontmoetten Aquila en Priscilla Apollos (zie opmerking 1 bij Hand. 18:24), die welbespraakt was en vurig in zijn onderwijs van de Schrift, hoewel hij niet een volledige openbaring van het evangelie had. Aquila en Priscilla waren genoeg onderlegd in de Schrift om “de weg Gods” duidelijker aan Apollos uit te leggen.

In zijn eerste brief aan de gemeente te Korinte nam Paulus een groet op van Aquila en Priscilla (1 Kor. 16:19). Deze brief was vanuit Asia geschreven (1 Kor. 16:19), waarschijnlijk vanuit Efeze, waar Aquila en Priscilla verbleven. Paulus zond later groeten aan Aquila en Priscilla die in die tijd in Rome woonden en schreef dat zij zijn medewerkers waren die voor zijn leven hun hals gewaagd hebben (Rom. 16:3-4). Paulus sprak ook van de gemeente die in hun huis in Rome samenkwam.

Nog weer later moeten ze weer terug zijn gegaan naar Efeze, omdat de apostel Paulus weer zijn groeten aan Aquila en Priscilla geeft in zijn tweede brief aan Timoteüs die hij schreef toen hij in Rome in de gevangenis zat (2 Tim. 4:19).

³⁷ Hand. 24:27 Maar toen de termijn van twee jaar voorbij was, kreeg Felix tot opvolger Porcius Festus; en daar Felix de Joden een gunst wilde bewijzen, liet hij Paulus in gevangenschap achter.

Hand. 25:9 Maar Festus, die de Joden een gunst wilde bewijzen, antwoordde en zeide tot Paulus: Wilt gij naar Jeruzalem gaan en dáár in mijn bijzijn terechtstaan in deze zaak?

³⁸ Hand. 19:21 En toen dit alles voorbij was, nam Paulus zich voor door Macedonië en Achaje naar Jeruzalem te reizen, en hij zeide: Als ik daar geweest ben, moet ik ook Rome zien.

³⁹ *Hand. 24:27 Maar toen de termijn van twee jaar voorbij was, kreeg Felix tot opvolger Porcius Festus; en daar Felix de Joden een gunst wilde bewijzen, liet hij Paulus in gevangenschap achter.*

Opmerking 8 bij Handelingen 24:27: Paulus had al eerder gevangen gezeten (Hand. 16:23), maar dat was slechts voor een nacht. Dit keer werd Paulus niet geslagen en hij werd niet afgezonderd gehouden van zijn vrienden (vers 23), maar zijn gevangenschap moet een veel grotere beproeving zijn geweest voor het geloof van Paulus.

Paulus had een brandend verlangen in zijn hart om het evangelie te prediken en zijn gevangenschap weerhield hem ervan om dat persoonlijk te doen. Hij benutte deze tijd om veel van zijn “gevangenis”-brieven te schrijven, maar zijn opsluiting moet erg frustrerend zijn geweest. Het enige waardoor Paulus niet ging wanhopen was dat hij meer toegewijd was aan God dan aan het werk waarvoor God hem geroepen had. Ongetwijfeld hield hij het vol door zijn persoonlijke relatie met de Heer.

⁴⁰ Rom. 15:24 zodra ik naar Spanje reis – ik hoop u namelijk op mijn doorreis met eigen ogen te zien en door u voortgeholpen te worden voor mijn tocht daarheen, wanneer ik eerst enigermate van u genoten heb.

Rom. 15:28 Wanneer ik mij dan hiervan gekwet en hun deze opbrengst afgedragen heb, zal ik over uw stad naar Spanje reizen.

⁴¹ 2 Kor. 1:17 Heb ik dan door mij dit voor te nemen in lichtvaardigheid gehandeld? Of, indien ik plannen maak, doe ik dit dan naar het vlees, zodat het bij mij tegelijk is: ja ja, en neen neen?

⁴² Filemon 22 Maak tevens ook huisvesting voor mij gereed, want ik hoop, dank zij uw gebeden, u te worden teruggegeven.

⁴³ *Matt. 28:19 Gaat dan henen, maakt al de volken tot mijn discipelen en doopt hen in de naam des Vaders en des Zoons en des Heiligen Geestes en leert hen onderhouden al wat Ik u bevolen heb.*

Opmerking 5 bij Matt. 28:19: In deze instructie hoort bij het “al de volken tot discipelen maken” het leren aan alle volken. We worden niet opgedragen om alleen maar te verkondigen, maar we moeten het evangelie ook uitleggen en onderwijs geven. Dit is de hoeksteen van het plan van Jezus voor evangelisatie.

In de huidige kerk is het grootste deel van de evangelische inspanningen erop gericht om alleen maar het evangelie te verkondigen, met weinig tot geen aandacht voor het discipelschap (zie opmerking 8 bij Joh. 8:31). De gevolgen daarvan zijn dat mensen erop hebben gereageerd en wedergeboren zijn, maar in het algemeen worden de nieuwe gelovigen niet volwassen in die mate dat ze hun Christelijk geloof aan anderen kunnen overbrengen. Dit heeft de last van evangelisatie op een paar individuele mensen gelegd en op massacampagnes.

Als één man ieder jaar 1000 mensen bij de Heer zou brengen, dan zouden er na 35 jaar door zijn bediening 35.000 bekeerlingen zijn. Als deze zelfde man echter slechts ieder half jaar één man tot de Heer zou brengen en deze bekeerlingen zou discipelen, zodat zij hun geloof net zo zouden kunnen delen als hij, dan zouden er na tien jaar 1.048.576 bekeerlingen zijn. In vijftien jaar zou aan meer dan 1.000.000.000 het evangelie zijn verkondigd en in iets meer dan zestien jaar zou aan de huidige bevolking van de hele wereld het evangelie zijn verkondigd. Het plan van Jezus is het beste.